

SZEMLE

A MAGYAR STATISZTIKAI TÁRSASÁG 2004. ÉVI (NAGY) KONFERENCIÁJA BALATONFÜREDEEN

A konferencia előadásai – mint ahogy a nyitóülésen elnöklő *dr. Pukli Péter*, a KSH elnöke rámutatott – az akadémiai statisztika és a hivatalos statisztika közötti együttműködés köré csoportosíthatók. Az egyes ülések tárgyát a Társaság választmánya határozta meg. A napirendben korábban kevésbé hangsúlyosan szereplő társadalomstatistikai területek is fontosságukhoz méltó teret kaptak. A konferenciák történetében először nem volt központi témakör, aminek az utolsó munkaülésen elnöklő *dr. Soós Lőrinc* szerint, megvolt az előnye, hiszen, így a feltehetően különböző szakterületek iránt érdeklődő hallgatóság nagyobb része találkozhatott kedvenc témájával.

Az előadások megjelentek egy kötetben (a szervezőket dicséri, hogy ez a kötet a nyitóülés első pillanatától a résztvevők kezében volt) ezért felmentve érzem magam azon feladat alól, hogy részletesen kitérjek az egyes előadások tartalmára. Az előadások nem pontosan a leírtak felolvasásai voltak, de azért a kötet jól tükrözi azok fő gondolatmenetét. Ismertetésben, csak az általam legfontosabbnak tartott nézeteket ismertetve, inkább a vitára próbálok kitérni.

Az október 14-i, csütörtök délelőtti nyitóülés két előadása (*dr. Szilágyi György*: A statisztika szakmai etikája és *Tamási Péter*: Kutatásetikai kódex a társadalomtudományokban) egyaránt szakmai etikai kérdésekkel foglalkozott, ezeket – és a munkaülések előadásait is – élénk vita követte. A kérdések és a hozzászólások során közmegegyezés látszott kibontakozni abban,

– hogy szükség van a magyar statisztikusok szakmai etikájának formalizált kidolgozására (ha a Nemzetközi Statisztikai Intézet nem korszerűsíti belátható időn belül az etikai deklarációját, akkor önállóan);

– hogy az idézés módjának tanítását, és tágabb értelemben a szakmai etikát be kell építeni az egyetemi oktatásba.

Ígretet kaptunk arra, hogy a Társaság létrehoz egy etikai bizottságot. Ez annak ellenére is fontosnak tűnik, hogy példák hangzottak el olyan lehetséges

helyzetekre, amelyekben nyilván nem lehet az etikus magatartást ellenőrizni (például a korszerű számítástechnikával még egy ellenőrizhetően véletlenszámgenerátorral előállított mintán alapuló adatgyűjtést is lehet manipulálni, vagy például az adatfeldolgozási folyamat egy későbbi szakaszában a statisztikus nem tud részletesen utánajárni annak, ami az előző munkaszakaszokban történt). Nem alakult ki egységes álláspont a tekintetben, hogy hol van a különböző szakmai etikák határa (felel-e a statisztikus azért, hogy az általa kiadott adatokkal ne éljenek vissza).

A délutáni munkaülés előadásai az idők helyzetével foglalkoztak a társadalomstatisztika szemszögéből. (*Dr. Herman Dóra és Csizmadia Péter*: Az időskorúak egészsége az Országos Lakossági Egészségfelmérés (OLEF) 2003. évi eredményei alapján; *dr. Salamin Pálné*: Az időskorúak jövedelmi és fogyasztási jellemzői; *dr. Lakatos Judit*: Az idősebb korosztály a munkaerő-piacon; *Tokaji Károlyné*: A nyugdíjkorhatár egyes kérdései; valamint az előadó távolléte miatt elmaradt előadás, amelynek anyaga azonban szintén megjelent a konferencia-kötetben: *S. Molnár Edit*: A nyugdíj előtt álló korosztály tervei a nyugdíjas életre vonatkozóan.) A kérdések és viták során eltérő nézetek hangzottak el a 2003. évi háztartás-statisztikai felvétel minőségéről, és a jövő perspektíváiról, különös tekintettel a KSH folyamatban levő átszervezésére, arról, hogy az idők helyzete rosszabb-e, mint a társadalom átlagáé, illetve a gyermekeseké. Felvették a munkaerő-felmérés ágazati adatainak megbízhatóságát. Elhangzott, hogy az Európai Unió azon célkitűzése, hogy a 55-64 évesek foglalkoztatottsági rátáját 50 százalékra kell növelni naivitásra vall, és nincsenek hozzá megfelelő eszközök. Több hozzászóló is megjegyezte, hogy az idős korosztály jelentős része aluliskolázott. Ez csökkenti a csoportba tartozó munkavállalók esélyeit, mert többek között a tapasztalat az, hogy az alacsony képzettségűek ritkán foghatók a tanulásra. Az egészségi állapot tárgyalása

során kiegészítő megjegyzést hallottunk arról, miért gyakoribb a csonttritkulás az idős nők körében és egy kérdésre válaszolva az előadó elmondta, hogy az erre vonatkozó adatok – a betegség rejtőzködő jellege miatt – nem egyebek, mint szakértői becslések.

A nyugdíjba vonulás idejével kapcsolatban elhangzott, hogy nem az adott életkorban várható átlagos élettartam, hanem az ebből egészségesen leélt évek száma az igazi cél. A nők más országokban törvénybe iktatott magasabb nyugdíjkorhatárával kapcsolatban figyelembe kell venni, hogy ez nem minden esetben releváns mutató, hiszen az egész női életutat figyelembe kell venni: kérdés, hogy egyáltalán dolgoznak-e a nők és melyik életciklusban. Kérdést tettek fel arról hányan lehetnek azok, akik megkapják a nyugdíjukat, és emellett keresetük is van, ugyanis erről jelenleg a statisztika nem ismer adatokat. A polgármesteri nyugdíjjal kapcsolatban egy hozzászóló elmondta azt a véleményét, hogy ennek a formának a létrehozása igazságtalan volt.

A péntek délelőtti egyik munkaülés napirendjén módszertani kérdéseket tárgyaltak. (*Dr. Novák Zoltán*: A statisztikai adatbázisok összekapcsolásából adódó tapasztalatokról és lehetőségekről; *Jónás István*: Az Általános Mezőgazdasági Összeírás és a népszámlálás elemi adatainak összekapcsolásáról; *dr. Bánki Katalin*, *dr. Laczka Éva* és *Lengyel György* a vidékfejlesztési statisztika készítéséről szóltak. Arra a kérdésre, hogy milyen új ismereteket nyerünk az adatbázisok összekapcsolása révén, még nem kaptunk választ. Remélhetőleg azonban – ha az igazgatóságokon biztosítva lesznek a személyi feltételek – még 2004 folyamán elemezhetőek lesznek az első eredmények.

Az ülés elnöke, *dr. Klonkai László* szerint a második előadás azt mutatta be, hogyan képes az emberi elme leküzdeni azokat az akadályokat, amelyeket az emberi elme alkotott. Az adatok összekapcsolásáról élénk vita bontakozott ki az alternatív lehetőségekről (személyi szám, születési időpont, helyrajzi szám, GPS-azonosító koordináta), a jogi korlátokról, az adminisztratív adatforrások magyarországi felhasználási lehetőségeiről, ennek költségmegtakarító hatásáról és minőségéről. Elmondták, hogy az adminisztratív adatforrások általában akkor lennének használható minőségűek, ha a statisztikusok már a kialakításuk időpontjában ott volnának, és befolyásolnák azokat. A vidékfejlesztési statisztikával kap-

csolatban volt olyan álláspont, hogy a fejlődés a nemzeti számlák felé halad, azokat kell erősíteni, és a szakágak közti falakat lebontani.

A péntek délelőtti másik munkaülés előadásai a tudomány kulcsszó köré csoportosíthatók. (*Dr. Harcsa István*: Társadalomstatistikai műhely kialakítása a KSH-ban – *Cseh-Szombathy László* és *Andorka Rudolf* nyomdokain a múltban és a jelenben; *Monostori Judit*: A szegénység és a társadalmi kirekesztődés statisztikai vizsgálata; *dr. Spéder Zsolt*: „A kódkocka számai” A Népeségtudományi Kutatóintézetben folyó tudományos műhelymunka kapcsolatrendszere az „Életünk fordulópontjai” c. kutatás folyamán.) A munkaülés vitája kiterjedt a statisztikai tudomány jellegére és arra, hogy örvendetes, hogy ebben, más intézmények mellett a Társaság is szerepet vállal. Remélhetőleg a jelen ülés is ösztönzi a Társaságot, hogy ezt a irányt kövesse a jövőben is. Több hozzászóló említette, hogy a dr. Harcsa István – hangsúlyozottan egy területre korlátozódó – előadásában felsoroltakon kívül is volt nemzetközi mércével mérve jelentősnek számító kutatás, például a KSH Iparstatistikai főosztályán, Közgazdasági főosztályán, a Könyvtárban, az Ökonometriai Laboratóriumban. Azaz valaha a KSH kutatóhely is volt, amely a világ statisztikus közösségéhez tartozott. Ennek kapcsán ígéretet kaptunk a Társaság elnökhelyettesétől arra, hogy az említett előadás egy sorozat kezdetének tekinthető.

A munkaülés után került sor a Keleti Károly-pályázatra beérkezett munkák ismertetésére és a pályadíjak átadására. Az, hogy ennek a Társaság évi nagy konferenciája adott helyet, újítás, melynek célja a pályázat ösztönzése volt. Négy pályamunka érkezett be, mindegyiket ismertették a szerzők, és ezek összefoglalói is megjelentek a konferencia kötetében. (*Ács Barnabás*: A magyar nemzetgazdaság ágazatainak elemzése pénzügyi mutatók segítségével; *Fábián József* – *Kincses Aron* – *Tóth Géza*: Autópálya fejlesztések Északkelet-Magyarországon; *Fried Mónika*: Kis- és középvállalkozások a közép-magyarországi régióban; *Vass Anikó* – *Kása Katalin*: A gazdasági versenyképesség területi különbségei Magyarországon.) A bírálóbizottság első díjat nem adott ki, de a munkák elismerésül mind a négy pályázó díjat kapott.

Friss Péter

A STATISZTIKA OKTATÓINAK FÓRUMA

Régi igénynek tett eleget a Magyar Statisztikai Társaság (MST) és az MTA Statisztikai Bizottságának Oktatási Albizottsága, amikor ez év szeptember

30-án többéves szünet után megrendezte a statisztika oktatóinak fórumát. A rendezvényt, ahol mintegy 40-50 oktató vett részt, *Herman Sándor* egyetemi